

ного практичного завдання на базах практики. Дуже часто при цьому *індивідуальні заняття* (якими б вони мали бути) перетворюються на консультації для певного загалу студентів і набувають рис *практичних занять*. Відмовлятися від такої форми спілкування зі студентами неможливо і недоцільно. Але якісне проведення такої роботи дуже часто унеможливується через відсутність вільного аудиторного фонду. За цих обставин індивідуально-консультативна робота здійснюється одночасно декількома викладачами у викладацькій, що не можна вважати прийнятним. Гадасмо, що графік чергування викладачів повинен мати «матеріальну базу» у вигляді аудиторії, закріпленої за кожним викладачем на час його консультацій.

Друге. Перевірка індивідуальних завдань, які виконуються студентами на базах виробничої практики, вимагає значної уваги і значної кількості часу. Адже оцінка, отримана за виконання індивідуальних завдань, суттєво впливає на загальну оцінку з кожної дисципліни за результатом екзамену. У зв'язку з цим викладачу конче потрібен *достатній час* не тільки для здійснення індивідуальної роботи у формі консультацій, але й для перевірки індивідуальних завдань. На жаль, 34 години, передбачені навчальним планом для проведення *усіх видів* індивідуальної роботи з *усією кількістю студентів*, — це надто мало для якісного виконання такої роботи. На нашу думку, цей час має бути збільшений.

Вирішення зазначених проблем не потребує великих зусиль, але, на нашу думку, сприятиме організації індивідуально-консультативної роботи зі студентами на необхідному рівні.

М. В. Головка, канд. пед. наук, доцент
кафедри педагогіки та психології;
С. Г. Головка, канд. іст. наук, доцент
кафедри теорії та історії держави і права

ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ СОМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ НА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ОСВІТИ

Формування загальноєвропейського освітнього простору, провідною метою функціонування якого є сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості підготовки висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців, має забезпечуватися відповідними змінами в системі організації навчання: широке запровадження в освітнє та навчальне середовище сучас-

них інформаційних технологій, відповідних методів та форм навчання, що на них базуються; створення модульних програм; розробка поліфункціональної системи спецкурсів, які максимально відповідають вподобанням та можливостям студентів у межах обраного кваліфікаційного рівня.

Одним із можливих напрямків удосконалення функціонування вищої освіти у цьому контексті може стати кредитно-модульна система організації навчального процесу. Кредити мають характеризувати навчальне навантаження студента, кількісно відображати обсяги навчальної діяльності, що виконується студентом з кожного блоку курсу. Окрім трудомісткості аудиторних занять (лекції, практичні заняття, семінари, консультації тощо), кредити мають відображати також трудомісткість самостійної роботи студента (робота в бібліотеці, робота вдома тощо), що суттєво підвищує роль самостійної роботи. Тому під самостійною діяльністю можна розуміти не тільки розумову діяльність, спрямовану на опанування знаннями, а й один з важливих методів навчання.

Особливості організації самостійної роботи студентів визначаються сьогодні багатьма чинниками, найважливіші з яких: великі обсяги різнопланової інформації, яку передбачається опрацювати студентові під час самостійної роботи; широкий вибір різноманітних концепцій та теорій; значна кількість підручників та посібників. Тому в процесі самостійної роботи можуть виникати труднощі, які стосуються орієнтування (пов'язані з надлишковістю інформації та недоліками в її опрацюванні), синтезування (потреби оптимально та чітко поєднувати велику кількість різних матеріалів), а також психолого-лінгвістичні труднощі (пов'язані з великою кількістю подібних понять, невмінням користуватися довідковими матеріалами тощо) та труднощі застосування (вміння оптимально поєднувати теоретичні знання та практичні вміння).

Цілі, що ставляться до самостійної роботи студента в умовах кредитно-модульного навчання, а також особливості реалізації, передбачають дотримання в процесі її організації таких основних вимог:

— ретельне планування самостійної роботи, зокрема, визначення цілей та методів їх досягнення, на етапі розробки моделей навчальних курсів та структур модульних програм;

— органічне поєднання самостійної роботи з іншими видами та формами навчальної діяльності студентів в межах окремого модуля та спрямованість на досягнення загальних цілей в межах повного курсу;

— організація систематичного контролю та оцінювання результатів самостійної роботи як важливих складових управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів;

— визначення ваги та трудомісткості завдань для самостійної роботи в системі завдань як окремого модуля, так і курсу в цілому;

— розробка системи завдань для самостійної роботи, орієнтованих, перш за все, на практичне застосування отриманих теоретичних знань;

— організація самостійної роботи з широким використанням можливостей сучасних інформаційних технологій (електронних бібліотек та пошукових систем).

Таким чином, щоб самостійна робота студентів ефективно забезпечувала досягнення основних дидактичних цілей, вона має бути реалізована як комплексна динамічна система чітко структурованих та професійно орієнтованих навчально-пізнавальних задач.

Н. В. Гончарова, асистент кафедри історії економічних учень та економічної історії

УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЛЕКЦІЙ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Найсуттєвішою характерною рисою сучасного підходу до розв'язання актуальних проблем підвищення якості вищої освіти є прагнення розробляти нові заходи для поліпшення процесу формування у студентів знань, вмінь та навичок, формувати у них повноцінну навчально-пізнавальну діяльність.

Взаємозв'язок лекцій, семінарських занять і самостійної роботи студентів — це питання ефективності навчально-виховного процесу. Головною умовою цього взаємозв'язку є те, що інформація, яка іде від викладача до студента і від студента до викладача, має бути пропорційною. Бо чим повнішим є взаємозв'язок, тим активніша роль викладача, тим сильніший його творчий вплив на навчально-виховний процес.

На жаль, проблема формування повноцінної навчально-пізнавальної діяльності студентів на сьогодні не може вважатися вирішеною.